చరమాంకం

శ్రీ మధురాంతకం రాజారాం

సోమశేఖరంగారు యింటి దగ్గర బయల్దేరి నప్పుడు గంట సరిగ్గా అయిదున్నర ఆయన తిన్నగా మాదాగుడివీధి వెంబడి హైరోడ్డుదాకా నడిచి, బంకులో ఓ వారపత్రిక కొనుక్కొని దగ్గర్లో ఉన్న పార్కులోకి వెళ్లి సిమెంటు బెంచీపైన కూర్చున్నారు

ఆకాశవాణి మనసు కందని మహోన్నత భావాలకు సంగీతానువాదం లాంటి ప్రఖ్యాత విద్వాంసుడి నాదస్వరకచ్చేరీని వినిపిస్తోంది. సంజకెంజాయల పసిడి వెలుగుల్లో పార్కు పార్కంతా ఒకే ఒక పూలగుత్తిలా కనిపిస్తోంది చింతలకూ, వంతలకూ చోటులేని ఆనందలోకాలకు ఏలికల్లాంటి కుర్రవాళ్ళు కొందరు పచ్చిక బొంపిలపైన బడి దొర్లుతున్నారు

సోమశేఖరంగారు ఆదినుంచీ చివరి వరకూ పత్రిక నొకసారి త్రిప్పి చూడదలుచుకున్నారు కానీ ఆ లోపలే పత్రిక ఆయన చేతిలోంచి జారిపోయింది ఒడ్డున పడివుండి తరంగం వెంట సముద్రంలోకి వెళ్లిపోయే వస్తువులా మనసు సంగీతం వెంట కదలిపోవడంవల్లనైతేనేమి, సాయంకాలపు సహజసౌందర్యం తమ రసిక హృదయానికి గిలిగింతలు పెట్టడం వల్లనైతేనేమి, ఆయన అవశులై అరమోడ్పు కళ్లతో అలాగే సిమెంటు బెంచీ కానుకొని కూర్చుండిపోయారు

కాలం గడిచిపోతోందన్న స్పృహైనా లేకుండా సోమశేఖరంగా రలా కూర్చొని ఉండగానే సూర్యు డస్తమించాడు సంధ్య మంచులా కరిగిపోయిన కొద్దీ అంధకారం లోకంపైకి విజృంభించింది చీకటి రాకాసిపైకి మానవుడు ప్రేల్చిన మండుతున్న తూటాలకు మల్లే పట్టణ మంతటా విద్యుద్దీపాలు వెలిగాయి సోమశేఖరంగారు కళ్ళు తెరిచి మళ్లీ ఈ లోకంలో పడేసరికి, వాదస్వరం పూర్తయి రేడియోలో గ్రామస్థుల కార్యక్రమం వినిపిస్తోంది అదీ, దాని తర్వాత దైనిక వార్తావిశేషాలు ప్రసారిత మయ్యేవరకూ పైకి లేవక పోవడం సోమశేఖరంగారి అలవాటు అప్పటికి గంట ఏడున్నర అవుతుంది అప్పుడు పైకి లేచి, వచ్చినదారివెంబడే గృహోన్ముఖులై ఇల్లు చేరుకునేసరికి ఎనిమిది గంటల సైరన్ మ్రోగుతుంది అది సోమశేఖరంగారి యింట్లో భోజనవేళ మనుమళ్ళు, మనుమరాళ్లూ ఆయనకోసం ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. బుజ్జాయి, చిట్టిగాడూ, రమేషూ ఓ వైపున అమ్మణ్ణీ, అరవింద, శారదా మరోవైపున కూర్చుంటే హారంలో నాయకమణిలా సోమశేఖరంగారు మధ్యలో కూర్చుంటారు. వడ్డించే వంతు రాజ్యలక్ష్మమ్మది! పిల్లల్లో ఆయనా ఒక్కరైపోయి భార్యకు వూపిరి సలుపకుండా పనులు పురమాయిస్తారు సోమశేఖరంగారు—"చిట్టిగాడికి మరి కొంచెం పచ్చడి వేయగూడదూ ? .... అమ్మణ్ణికి నెయ్యి వెయ్యనేలేదే ! . నా దగ్గర నీళ్ల గ్లాసేదీ ! ..."

మాటిమాటికీ గుంజిళ్ళు పెట్టలేక "మీరు మరీ కుర్రవాళ్లయి పోతున్నారండీ రాను రానూ" అంటూ విసుక్కుంటుంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

"చూశావా రాజ్యం ! నేను ఉద్యోగం చేస్తున్న రోజుల్లో నువ్విలా విసుక్కునేదానివేనా ! అడుగులకు మడుగులొత్తే దానివి ఇప్పుడు నేనూ నీతోబాటు యింట్లో కూర్చోబట్టి యింతగా అలుసైపోయాను అందుకే మరి, ఉద్యోగం పురుషలక్షణం అన్నారు పెద్దలు "

"అబ్బే, మీ రిలా అనుకుంటారని తెలిస్తే, నే నామాట అనేదాన్నే కాదండీ ! " అంటూ నొచ్చుకుంటుంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ అయినా ఈ భువనగారి దిలాంటి బేలమనసవి ఆమెకు మాత్ర మేం తెలుసు ?

రిటయిర్డు డి. ఎస్. పి సోమశేఖరంగార పూర్వాశ్రమంలో బండరాతిలా కర్కశులని ప్రతీతి నిజమే ! ఆయన బూట్లు చప్పుడుకు భూమి కంపించేది పొగచుట్ట కాలుస్తూ ఆయన రూక్షవీక్షణాలు బరపితే ఎదుట నిల్చున్న క్రింది ఉద్యోగి గడగడలాడిపోయేవాడు. ఉద్యోగజీవితంలోనే కాదు, ఆయన యించుమించు యింట్లో గూడా అలాగే సంచరించేవారు నేరం చేయగా పోలీసులు పట్టి తెచ్చిన నేరస్థుడిపట్ల ఎలాగైతే నిర్దాక్షిణ్యంగా ప్రవర్తించేవారో, అలాగే తప్పు చేసినప్పుడు తమ బిడ్డనైనా కఠినంగానే దండించేవారు కాని ఉద్యోగవిరమణతో బాటు, ఆయన తమ కర్తవ్యదీక్షను గూడా విస్మరించారేమో మరి ! ఇప్పు డాయన దుందుడుకులైన మనుమళ్లపైన, ఎంతు పట్టు పట్టే మనుమరాళ్లపైన తల్లిదండ్రులు చేయి చేసుకోడానికి వీల్లేకుండా కాపున్న అంగరక్షకుడు వాళ్ల ఆటలకు రెఫ్రీగా, పాటలకు ప్రధాన శ్రోతగా వ్యవహరించే వేడుకచెలికాడు ఇంకేముంది ! ఆయన నాలుగు కాళ్లతో గుర్రంలా తయారై ఏ చిట్టిగాడినో, ఏ అమ్మణ్ణినో వీపుపైన ఎక్కించుకుని, వేగంగా వెళ్లనందుకు వాళ్లచేత దెబ్బలు తినడ మొకటే తరువాయి

రేడియోలో గ్రామస్థుల కార్యక్రమం గూడా ముగిసింది

బెంచీలో చేరగిలబడి కూర్చున్న సోమశేఖరంగారు వార్తల్ని సావధానంగా వినడానికి వీలుగా సర్దుకుని కూర్చున్నారు అలా సర్దుకుంటూ ఉండగా కానుగచెట్టు నీడలో నిల్చుని తనవైపు చూస్తున్న ఆకారం ఒకటి ఆయనకు కనిపించింది కళ్లజోడు సవరించుకుంటూ ఆయన "ఎవరక్కడ ?" అన్నారు

"తెలియడంలేదా సోమశేఖరం ! ఎలా తెలుస్తుంది ? ఏండ్లూ, పూండ్లూ గడిచిపోయిన మాట నిజం ! బహుశా మరచిపోయి ఉంటావు " నీడలోనుంచీ ఆ ఆకారం ఈవలికి వచ్చింది

ఇంత చనువుగా తనను పలకరిస్తున్న ఆ వ్యక్తికేసి చూస్తూ నివ్వెరపడిపోయారు సోమశేఖరంగారు అతగాడు ఆరడుగుల మనిషి తలపైన టోపీ పెట్టుకున్నాడు నల్లద్దాల కళ్లజోడులో కళ్లను పదిలపరచుకున్నాడు. ఏటవాలుగా క్రిందికి దిగి, చుబుకం దగ్గర కలుసుకుని 'V' ఆకారంలో అమరివున్న చెంపలమీద క్రొత్తగా గడ్డాన్ని సాగు చేస్తున్నాడు తొడుక్కున్నది పొడుగాటి సిల్కుజుబ్బా కానీ అది బాగా మాసిపోయినట్టుంది. చేతిలో ఒక తోలుసంచి తప్పితే అతడి వెంట సామాన్లేవీ లేవు. మనిషి మాత్రం క్రిక్కిరిసిన రైలుబండిలో వందలకొలది మైళ్ళ ప్రయాణం చేసి అలసిపోయినట్టున్నాడు ఇన్ని వివరాలూ ఒక్క చూపుతోనే తెలిసివచ్చాయి సోమశేఖరంగారికి ! కానీ ఈ వివరాలలోనుంచీ యితడెవరన్న ప్రశ్నకు సమాధానం మాత్రం లభించింది గాదు

"ఆశ్చర్య మేమిటంటే సోమశేఖరం, పదిహేనేళ్లకు మునుపు మనం చివరిసారి కలుసుకున్నప్పుడు నువ్వెలాగైతే ఉన్నావో, యిప్పుడూ అలాగే ఉన్నావు. కించిత్తు మార్పయినా లేదంటే నమ్ము ! అవును మరి నీడపాటున బతికినవాడివి తల్లిదండ్రుల మాట జవదాటని బుద్ధిమంతుడైన కుర్రవాడిలా హద్దులు దాటనివాడివి రాజవీధిలాంటి బతుకుబాటను ఎన్నుకున్నవాడివి నీలో మార్పెందు కొస్తుంది ? అన్ని మార్పులకూ రంగస్థలం వంటి వాణ్ణి నేను ! లేకుంటే నాలుగైదేళ్లపాటు ఒకే తరగతిగదిలో కూర్చున్న సహపాఠకుడే నన్ను గుర్తు పట్టలేకపోయేవాడా సోమశేఖరం !"

సోమశేఖరంగారు అయోమయంలో పడిపోయారు ఐతే యితగాడు తనతో కలిసి చదువుకున్న వా డన్నమాట ! ఐనా అది ఏనాటి ముచ్చట !

అరవయ్యేళ్ల సోమశేఖరంగారి మనసులో నలభై అయిదేళ్లనాటి తరగతి గది ప్రత్యక్షమైంది సహపాఠకులు కొందరు మెరపుల్లా మెరసిపోసాగారు. చిలిపి కళ్ల రంగనాథం ఒకడు వాడు హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా పనిచేసి, యిటీవలే రిటైరయ్యాడు మరొకడు చలపతి ఆర్మీలో ఉద్యోగం చేస్తూ ఏదో ప్రమాదంలో చనిపోయాడు వేరొకడు తారకం ఇంకొకడు కృష్ణమూర్తి. పాఠశాలనుంచి విడిపోయిన తరువాత గూడా ఈ నలుగురితో తనకు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల సంబంధం ఉండేది ఇంతగా సన్నిహితం గాని మిత్రులు గూడా మరి కొంతమంది ఉండవచ్చు ఉదాహరణకు గు గు

సోమశేఖరంగారి కళ్లల్లో పూర్వస్మృతి ఒకటి తళుక్కున మెరిసింది ఆయన ఆగంతకుడి దగ్గరికి జరిగి "పట్టేశాను లేవోయ్! గుర్తు పట్టేశాను కావలిస్తే పందెం కట్టడానికి గూడా సిద్ధమే! సందేహం లేదు నువ్వు గురుమూర్తివి!" అన్నారు

"పందెం కట్టినట్టయితే నేను నువ్వనుకుంటున్న గురుమూర్తిని కానని గూడా బుకాయించగలను సోమశేఖరం! అలా బుకాయించి నేను స్నేహితులనుంచీ పారిపోయిన ఘట్టాలు చాలా ఉన్నాయి " కళ్లజోడు చేతికి తీసుకుని మెల్లగా నవ్వుతూ చెప్పుకపోసాగాడు గురుమూర్తి "ఎందుకంటావేమో! వాళ్ల పరామర్శలకు తట్టుకోలేక! ఎక్కడున్నావు—మొదటి ప్రశ్న ఏం చేస్తున్నావు—రెండో ప్రశ్న బిడ్డ లెందరు—మూడో ప్రశ్న అక్షయ తూణీరంలో తీస్తున్నకొద్దీ బాణాలే! ఇక్కడ జవాబు చెబుతున్నకొద్దీ ప్రశ్నలే!"

బాల్యస్నేహితుడి ఎంతధోరణిక అంతరార్థ మేమిటో లీలగానైనా స్ఫురించక, సోమశేఖరంగారు విస్తుపోయిన మాట వాస్తవం చాలా కాలం తర్వాత మిత్రు లిద్దరు ఒకచోట తారసిల్లితే సాధారణంగా అలాగే పరామర్శించుకుంటారు తన ఆలోచన పారినంత వరకూ అందులో విడ్డూరమేమీ లేదు మానవ మాత్రు డంటూ ఒక డున్న తర్వాత అత డెక్కడో ఒకచోట నివసించక తప్పదు జీవనోపాధికి ఏదో ఒక వృత్తిని స్వీకరించక తప్పదు ఇక పెళ్లీ పెడాకులూ లేకుండా బ్రహ్మచారిగా కాలం గడపడమనేది ఎవడికో ఋషితుల్యుడికి గానీ సాధ్యంగాని పని పెళ్లి జరిగిన తర్వాత దంపతుల ఆరోగ్యంలో లోపం ఉంటే తప్ప, సంతానం కలగడం ఖాయం ఉద్యోగం, వివాహం, సంతానం యివన్నీ జీవిత యాత్రలో ప్రధాన ఘట్టాలు పోగా యివి మూకిట మూసి పెట్టుకోవలసిన ఆంతరంగిక షవియాలేమీ కావు వ్యక్తి సంఘంలో తానూ ఒక్కడుగా కలిసి మెలిసి తిరుగుతున్న కాలం వీటికి సంబంధించిన ప్రశ్నలకు జవా బివ్వుకోక తప్పదు

గురుమూర్తి జేబులోనుంచీ రెండు పొగ చుట్టలు తీసి ఒకటి సోమశేఖరంగారి కిచ్చి, మరొకటి తను ముట్టించాడు లోపలా, బయటా గూడా వ్యాపించిన వెచ్చటి పొగలోనుంచీ ఉత్తేజాన్ని సమకూర్చు కున్నట్టుగా ఈసారి కాస్త ఉత్సాహంతో ప్రారంభించాడు

"కానీ యిప్పుడు నాకు నేనై నిన్ను వెదుక్కుంటూ వచ్చాను సోమశేఖరం! అంటే ఏమన్నమాట? నీ ప్రశ్నల కన్నింటికీ సదుత్తరా లివ్వడానికి సంసిద్ధంగా ఉన్నా నన్నమాట! ఒకవేళ నువ్వు నన్నేమీ అడక్కపోయినా సరే, నేను మాత్రం వూరుకో బోవడం లేదు "

నిజానికి గురుమూర్తి గత జీవితాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం సోమశేఖరం గారికి లేకపోలేదు వీడు—గాలి తీసేసిన తోలు బొమ్మలా తయారైన యీ గురుమూర్తి—చిన్ననాటి తరగతి గదిలో వెనుక డస్కులో కూర్చొనేవాడు. ముఖ్యంగా అయ్యవార్లను ఏడిపించడం వీడి పని పాఠాలు వినిపించుకోడు శ్రద్ధగా చదవడు కాపీకొట్టి పరీక్ష పాసౌతాడు కానీ కొన్ని కొన్ని కార్యకలాపాల్లో వీడి సమర్థత మెచ్చుకో దగ్గది వక్తృత్వపు పోటీలో బహుమతి చెప్పి గెలుచుకునేవాడు విచిత్ర వేషధారణలో వీడికి వీడే సాటి ఇలాంటి గురుమూర్తి గవర్నమెంటు పరీక్షలో కాపీ కొట్టే వెసులుబాటు లేక ప్రతి పార్యభాగంలోనూ సింగిల్ డిజిట్ మార్కులు తెచ్చుకున్నాడు! ఆ తరువాత అత డేమయ్యాడో తనకు సరిగ్గా తెలియదు గడిచిపోయిన ... దశాబ్దాల్లో అతడు తనకు ఏ నాలుగైదు సార్లు మాత్రమో కనిపించాడు. ఒకసారి మదరాసు సెంట్రల్ స్టేషనులో ప్రత్యక్షమై ఏదో గడియారాల కంపెనీకి ఏజంటుగా తిరుగుతున్నా నన్నాడు మరొకసారి మైసూరు దసరా ఉత్సవాల్లో తటస్థపడి నీటి బుడగల్లాంటి మానవ జీవితాలను భీమా చేస్తున్నట్టు చెప్పాడు ఇంకొకసారి యీ తెలుగు దేశంలోనే ఓ థియేటరులో తారసిల్లి సినిమా అయిపోయేంత వరకూ తన దేశ పర్యటనానుభవాలను ఏకరువు పెట్టాడు అన్నింటికన్నా పదిహేనేళ్లకు మునుపు చివరి సారిగా అతణ్ణి కలుసుకున్న సంఘటన మరపురానిది ఓ మిత్రుడి ఆహ్వానాన్ని పురస్కరించుకుని నెల రోజులు సెలవు పెట్టి తను ఉదకమండలాలకు వెళ్లడం జరిగింది సమయానికి ఆ మిత్రుడు యింట్లో లేకపోవడంతో బాగా నిరుత్సాహ పడిపోయిన తనకు ఈ గురుమూర్తి వో పెద్ద రెస్టారెంటులో కనిపించాడు కనిపించినవాడు రెండు రోజుల పాటు తనను వదలిపెట్టాడు గాడు డబ్బును మంచి నీళ్లలా వ్యయం చేస్తూ, నీతికీ, అవినీతికీ మధ్య ఎర్ర సిరాతో గీత గీసి మడి బట్ట కట్టుకోకుండా స్వేచ్ఛగా, సంతోషంగా, బ్రతకటం, ఆనందాన్ని చుబ్బనచూర లాడడానికే నన్నంత ఉల్లాసంగా ఆ రెండు రోజుల్లో అతడు తనకు కొత్త కొత్త అనుభవాల్ని రుచి చూపించబోయాడు కానీ ఎలాంటి పనికైనా తెగబడగల సాహసం తెచ్చి పెట్టుకుంటే వచ్చేది గాదన్న సత్యాన్ని రుజువు చేస్తూ ఈ స్నేహితుడి కొక 'గుడ్‌బై' చెప్పి, తను సెలవు తీసుకున్నాడు

"ఎలా మొదలెట్టాలో తోచడం లేదు సోమశేఖరం!" ప్రసంగానికి ఉపక్రమణికగా లోపలికి పీల్చుకున్న రెండు గుక్కల పొగను బయటికి వదలిపెట్టాడు గురుమూర్తి "పది పదిహేనేళ్లకు మును పొకసారి మనం కలుసుకున్నప్పుడు, సహజంగా ఎన్నో విషయాలను గురించి మాట్లాడుకుని ఉంటాము అప్పుడు నేను నా వ్యక్తిగత జీవితాన్ని గురించి ఏమైనా చెప్పి ఉంటే, ఆ చెప్పిన దాంట్లో నీ కింకా ఏ ఒక్కటే అరా విషయమైనా జ్ఞప్తిలో ఉంటే, దాన్ని నువ్వీ క్షణాన మరచిపోవాలి ఎందుకంటే నేను స్వతహాగా ఆలోచించి మాట్లాడడానికి అలవాటు పడినవాణ్ణి గాను పైగా ఒక నిజం చెప్పి అందు మూలంగా ఎదుటి వాడికి కలిగే సందేహాల పరంపరకు సమాధానాలు చెబుతూ కూచోడమంటే నాకు చెప్పరానంత చిరాకు కలిగేది అంచేత ముక్తసరిగా వో అబద్ధం చెప్పి ఆ ప్రమాదంలో నుంచీ తప్పుకునేవాణ్ణి. మచ్చు కొక విషయం చెబుతాను నేను పెళ్లి చేసుకోలేదంటా ననుకో! ఎందుకు చేసుకోలే దన్నది వెను వెంటనే ఉద్భవించే ప్రశ్న కారణం గూడా చెబుతా ననుకో! ఊహూ, ఎదుటి వాడు చస్తే నమ్మడు వాడికి వెయ్యి అపోహలు! ప్రేమించిన అమ్మాయిని పెళ్లాడ్డానికి వీల్లేక పోయిందేమో! తనతోబాటు మరొక మనిషిని గూడా పోషించుకోగల తాహతు లేకపోయిందేమో! లేదా, పెళ్లయిన తర్వాత ఏవో కొన్ని కారణాలవల్ల ఆ పెళ్లాంతో కాపురం పొసగింది కాదేమో! ఈ సందేహాల జిలవట్టిపోయే దెప్పుడు? ఎందు కొచ్చిన గొడవని భార్యా బిడ్డలు వూళ్లో ఉన్నారని చెప్పేశేవాణ్ణి. ."

"ఐతే నీకు పెళ్లీ కాలేదన్నమాట?" విస్మయంతో అడిగారు సోమశేఖరంగారు

"పెళ్లి కాలేదు లనడం కన్నా, కాకపోవడానికి బాధ్యతంతా నాదే గనుక చేసుకోలే దనడం సమంజసం! ఎందుకు చేసుకోలేదంటే, యిష్టంలేక! ఇష్టం లేకపోవడానికి గూడా కారణం చెబుతాను—ధనార్జన అన్నది నా కెన్నడూ ఒక సమస్యగా తోచలేదు నీళ్ళ త్రాగినంత సులభంగానూ, చుట్ట గాల్చినంత అశ్రమంగానూ నేను డబ్బు సంపాదించ గలిగాను నిరంతర చలనశీలం కలిగింది డబ్బు దాంతో ఎన్నెన్ని సౌఖ్యాలు పొంద వచ్చునో తెలిశాక, నా జీవితం గూడా అలాగే పరిణమించింది మనో దౌర్బల్యమను, చంచల స్వభావమను—నేను వాంఛల్ని చంపుకోలేదు అసలు చంపుకో దలచలేదు. జేబు నిండుకూ గలగల లాడుతున్న డబ్బుతో సందడి, సంరంభం చెలరేగుతున్న బజార్ల వెంట తిరుగుతూ ఏ వస్తువు కావలిస్తే ఆ వస్తువు కొనుక్కుంటూ, ఎక్కడ ఆకలైతే అక్కడ భోజనం చేస్తూ ప్రతి వినోదాన్నీ,

ప్రతి విలాసాన్నీ అందుబాటులోకి తెచ్చుకో గలుగుతున్నప్పుడు, మనసు పెళ్లి మీదికి, సంసారం మీదికి మళ్లక పోవడంలో ఆశ్చర్య మేమీ లేదు సంసార మంటే అది జీవితాన్ని ఒక పరిమిత వలయంలో బంధించే చట్రంగా భావించాను. బస్సు కంటే, రైలు కంటే, విమానం కంటే వడిగా పరుగెత్తే జీవితం కోసం తపించాను సంపాదించడానికీ, వ్యయం చేయడానికీ మధ్యనే నన్నే వ్యవధి పెంచుకోలేదు దేశంలో ఈ చివరి నుంచీ ఆ చివరి వరకూ నేను చూడని పట్టణం గానీ, రుచి చూడని సౌఖ్యానుభవం గానీ లేదని చెబితే చాలు, నా జీవిత గాథను సంగ్రహంగా ముగించిన ట్టవుతుంది. ఒకసారి సిలోన్ వెళ్లాను రెండు సార్లు బర్మా వెళ్లాను. కానీ ఏమాట కామాటే చెప్పుకోవాలి. ఈ అరవై యేళ్ల జీవితంలో నేను నిస్సహాయ కరమైన పరిస్థితుల్లో పడిపోయిన సందర్భాలు సైతం లేకపోలేదు జబ్బుతో సతమత మవుతూ, పలుకరించే దిక్కు లేక, చేత పైసా లేక శారీరకంగానూ, మానసికంగానూ దుర్భరమైన యాతనకు గురైన ఘట్టాలు గూడా ఉన్నాయి. ఆ అనారోగ్యం నుంచి కోలుకుని మళ్లీ నిలద్రొక్కుకోగానే లోకం పట్ల నాలో కక్షలాంటి భావం రగులు కునేది అంతటితో యినుమిక్కిలిగా సంపాదించడానికి పూనుకునేవాణ్ణి. అందినదంతా ఆహరించివేసే ఆకొన్న తోడేలులా దేని కంటే దానికి డబ్బును వెదజల్లే వాణ్ణి ......"

కాల పురుషుని వేడి నిట్టూర్పు లాంటి సైరన్ మ్రోతతో గురుమూర్తి ప్రసంగం ఆగిపోయింది.

"వెళ్దామా గురుమూర్తీ! గంట ఎనిమి దైంది. ఈపాటికి యింటిల్లిపాదీ నా కోసం వేచి చూస్తూంటారు. భోజనమైన తర్వాత తీరిగ్గా మాట్లాడుకోవచ్చు ..."

"మాట్లాడుకోడాని కిం కేముంది సోమశేఖరం! లేదంటే ఓ చిన్న విషయం చెప్పాలి. నిన్ననే ఓ డాక్టరు గారిని కలుసుకున్నాను. ఆయన తిరగవలసిన తిరుగుళ్లన్నీ తిరిగేశాను గనుక యిక మీదట నాకు విశ్రాంతి అత్యవసర మన్నాడు"

"విశ్రాంతి కేం గురుమూర్తీ! నా మట్టుకు నాకు విశ్రాంతి పుష్కలంగా లభిస్తోంది దాన్ని నువ్వూ కాస్త పంచుకుంటే నాకు మరికొంత కులాసాగా ప్రొద్దు పోతుంది"

మిత్రు లిద్దరూ పార్కు దాటుకుని, బాల్యస్మృతుల్లో మునిగి తేలుతూ మెల్లగా యింటి వైపు నడవసాగారు.

* * *

పడుకున్నారే గానీ సోమశేఖరం గారికి నిద్ర పట్టడం లేదు అవును మరి! తటాకంలో రాయి పడితే ఏమవుతుంది? అలలు పైకి లేచి విస్తరించుకుంటూ వెళ్లి ఒడ్డుకు తాకి వెను దిరగడంతో బాటు క్రింది నుంచీ బుడగలు పైకొస్తాయి గురుమూర్తి రాకవల్ల అంత పనీ జరిగింది నిశ్చల కాసారం లాంటి సోమశేఖరం గారి మనసులోకి గండ శిలలా దొర్లుకుంటూ వచ్చాడు గురుమూర్తి!

నిద్ర రాక, వడక పొందక అటూ యిటూ ఒత్తిగిల్లి పడుకుంటూ జాగరణం సల్పుతున్న సోమశేఖరం గారి బుర్రలో ఆలోచనల తీవ్రత సుడిగాలిలా హోరెత్తి పోతోంది తనకు అరవై యేళ్లు నిండి పోయాయి. షష్ఠిపూర్తి సంబరాలు కూడా జరిగాయి కొడుకులూ, కోడళ్లూ, కూతుళ్లు అల్లుళ్లూ, మనుమళ్లూ మనుమరాళ్లూ, తననూ, తన భార్యనూ మధ్యలో కూర్చో బెట్టుకుని గ్రూప్ ఫోటో తీయించుకున్నారు అప్పుడు తన కది గర్వకారణంగా కూడా భాసించింది అయ్యో, అవివేకం ఎంత చెడ్డది! దానినిషాలో అంపశయ్య కూడా హంసతూలికా తల్పంలా కనిపిస్తుంది కాకపోతే ప్రపంచ జనాభా లెక్కలకు అదనంగా మరికొన్ని అంకెలను, ఆ అంకెల

ది భారత లక్ష్మి బ్యాంకు లిమిటెడ్,

రిజిష్టర్డు ఆఫీసు : మచిలీపట్టణం. సెంట్రల్ ఆఫీసు : మద్రాసు.

(స్థాపితం : 1929) (షెడ్యూల్డు 1946)

బ్రాంచీలు : మచిలీపట్టణం, గుడివాడ, నూజివీడు, గవర్నరుపేట (విజయవాడ) నర్సాపురం, రాజోలు, కొత్తపేట, హైదరాబాదు రామారావుపేట (కాకినాడ) కాకినాడ, కావలి, గూడూరు, విశాఖపట్టణం, విజయవాడ, బొబ్బిలి, మద్రాసు.

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు పిక్సెడు డిపాజిట్లు సంవత్సరమునకు నూటికి రూ. 4-25 మొదలు రూ. 5-00 వరకు వడ్డీ రేట్లతో అంగీకరింపబడుచున్నవి.

షార్టుటరం డిపాజిట్లు : ఈ డిపాజిటు మొత్తములు డిపాజిట్లు తేదీ మొదలు 25 రోజుల తరువాత వడ్డీతో సహా ఎప్పుడు కావలసిన అప్పుడు తిరిగి యిచ్చివేయబడును. వీటిమీద సం॥కు॥ నూటికి రూ. 3-50 నుంచి 4-00 వరకు వడ్డీ యివ్వబడుచున్నది.

* కరెంటు, సేవింగ్సు, పార్టునోటీసు, కాల్ డిపాజిట్లు అంగీకరింపబడుచున్నవి.

* మా మూడు సంవత్సరముల క్యాష్ సర్టిఫికేట్లు రూ. 88% చొప్పున ఇవ్వబడుచున్నవి.

* ధాన్యము, అపరాలు, బంగారు వస్తువులు మొదలగు వాని హామీమీద అప్పులు యీయబడును.

అన్ని రకముల బ్యాంకింగు వ్యాపారములు జరుపబడును.

వివరములకు మా బ్రాంచీలకు వ్రాయ ప్రార్థన,

పి. వి. రాఘవరెడ్డి, M. L. C.
డైరెక్టర్ల బోర్డు అధ్యక్షులు

సి. యస్. సీతారామయ్యా, B. A.
సెక్రటరి

గుణకారంతో మరికొన్ని సంఖ్యలను కలపడం కూడా ఒక గర్వకారణమేనా! జీవిత సార్థక్యాన్ని సంతాన సౌభాగ్యాన్నిబట్టి నిర్ణయించి నట్టయితే మానవుడి కంటే మరికొన్ని ప్రాణులు ఎంతో నయం! అంతే కాదు ఏవిధంగా చూచినా అడవులలో తిరిగే లేళ్ళూ, కుందేళ్ళూ, ఆకసంలో ఎగిరే పక్షులూ, సాగరంలో సంచరించే జలచరాలు తన కంటే మెరుగ్గానే బ్రతుకుతున్నాయి వాటికున్నంత స్వేచ్ఛ తన కెక్కడేడ్చింది? ఆరు దశాబ్దాల సుదీర్ఘ జీవితంలో తనొక గోడ గడియారంలా బ్రతికాడు తన దిన చర్యల్ని బట్టి ఎదుటివాడు టంచనుగా గంట చెప్పగలిగినంత యాంత్రికంగా బ్రతికాడు. ఐతే యంత్రానికీ, తనకూ ఒకటి రెండు విభేదాలు లేకపోలేదు యంత్రానికి కోరిక లుండవు తన కుండేవి కోరికలే లేవు గనుక వాటిని తీర్చుకునే ప్రసక్తి యంత్రానికి లేదు తను కోరికల్ని బలవంతంగా చంపుకున్నాడు!

వల్మీకంలో దాగి పడుకున్న భుజంగాలు ఒక్కొక్కటే మేల్కున్నట్టు, సోమశేఖరంగారి మనసులోపలి పొరల్ని చీల్చుకుని తీరని కోరికలు ఒక్కొక్కటిగా పైకి రాసాగాయి ఒకసారి దేశం నలు మూలలా తిరిగి రావాలన్నది తన చిరకాల వాంఛల్లో ఒకటి దేశాన్ని కాదుగదా, తను రాష్ట్రాన్ని గూడా చుట్టి రాలేక పోయాడు ఒకప్పుడు లీవు దొరికేది గాదు మరొకప్పుడు యింట్లో ఎవరికో ఒకరికి ఆరోగ్యం తిన్నగా ఉండేది కాదు లేదా సమయానికి చేతిలో కావలసినంత డబ్బు మెదిలేది కాదు కారణం ఏదైతే నేమి, గాటిలో కసువు తింటూ, కట్టు గూటం చుట్టూ తారట్లాడే దుక్కి టెద్దులా తాను సంసార కూపం నుంచీ ఈవల పడలేక పోయాడు ఇరవైయేళ్ల క్రితం జరిగిన సంఘటన అప్పుడు తనొక పేట కొంపలో ఇన్‌స్పెక్టరుగా పని చేస్తున్నాడు ఆ ప్రాంతంలోకల్లా శ్రీమంతుడైన ఒక పెద్ద మనిషి అతడిలాంటి పెద్దలకు కొందరికి విందు చేస్తూ అందుకు తనను గూడా ఆహ్వానించాడు నాలుకకు పట్టిన త్రుప్పును వదిలించిన విందు భోజనం తర్వాత, నాలుగైదు బుడ్లు టేబిలు పైకి వచ్చేశాయి ఆ అనుభవ మెలాంటిదో తేల్చుకోదగిన మహదవకాశాన్ని కేవలం మొహమాటంతో తను నిరాకరించేశాడు మళ్లీ ఒంటరిపాటున ఎప్పుడైనా ప్రయత్నించి చూడా లనిపించేది కానీ అందు క్కావలసిన తెంపు తనలో మృగ్యమై పోయింది పోగా 'పాపం, హేయం' అంటూ తన మనసే తనను బెదిరించడానికి పూనుకునేది అవును కోతకు వచ్చిన పొలం లాంటిది ఆనందం అందులో ఆంక్ష, మనిషి అని భ్రమించడానికి వీలుగా చేసిపెట్టిన గడ్డిబొమ్మ లాంటిది గడ్డిబొమ్మ కదలదు మెదలదు. నోరు తెరచి అరవదు అయినా దాన్ని చూస్తే భయ మెందుకో తన కర్థంకాదు ఈ తీరని కోరికల్లో మరీ తాలోత్తాలంగా కనిపించేది రాజేశ్వరి! ఆవిడ తనకోసం ఎదురు తెన్నులు చూస్తూ ద్వారం దగ్గర నిలబడి ఉండేది ఆమె కంటబడగానే తనొక పెద్ద శుకయోగీంద్రుడిలా తల వంచుకుని చరచరా వెళ్లిపోయేవాడు ఇంగితాన్ని గుర్తెరుగనట్టు నటించిన ఈ పాషాణ విగ్రహానికి ఆమె జాబులు గూడా వ్రాసి చూచింది ఐతే తను వాటిని చింపి బుట్టదాఖలు చేసి, భారీ ఎత్తున ఆత్మ నిగ్రహాన్ని ప్రకటించేశాడు అంతంత పెద్ద సంగతుల దాకా ఎందుకు? వూళ్ళో మంచి సినిమా ఆడుతున్నా తను వెళ్లలేక పోయేవాడు. ఫ్రీ పాసు వచ్చినా నాటకానికి పోలేక పోయేవాడు కర్తవ్య నిర్వహణ అన్న పేరుతో తన బ్రతుకంతా చాకిరీ చేయడంతో గడిచిపోయింది వీలైనంత వరకూ ప్రభుత్వం తనచేత చాకిరీ చేయించుకుంది మిగిలిన ఓపికను కుటుంబం హరించేసింది

ఐనా ఇంత కాలంగా తన కీ విషయం ఎందుకు తెలియక పోవాలి?— సోమశేఖరంగారి ఆలోచనాస్రవంతి యిక్కడ కాసేపాగి మరొక వైపుకు మలుపు తిరిగింది ఇప్పుడైనా ఈ ఆత్మ పరిశీలన అకారణంగా జరగడం లేదు ఇందుకు కారణం గురుమూర్తి రాక ఈ గురుమూర్తి ఎలాంటివాడు? కాళ్లకు సంసారపు సంకెళ్ళు తగిలించుకుని బోర్లగిల పడనివాడు మాటిమాటికీ లోకం ఏమనుకుంటున్నదో నని వెనుదిరిగి చూడకుండా తన ముక్కుకు సూటిగా నడిచి పోగలిగినవాడు నీతులతో, నిషేధాలతో వేసిన అడు గడుక్కూ ప్రతిబంధకాలు కల్పించుకోకుండా తన స్వేచ్ఛకు విశాలమైన అవకాశాన్ని కల్పించుకున్నవాడు. అతడు చూడని దృశ్యాలు లేవు రుచి చూడని సుఖాలు లేవు. నిజంగా గురుమూర్తి చరితార్థుడు. అతడి జీవితం సార్థకం!

సోమశేఖరంగారు చిరాకుతో పైకి లేచి లైటు వేశారు. గ్లాసు నిండుకూ మంచినీళ్ళు త్రాగి వాలు కుర్చీలో పడుకున్నారు గోడకు వ్రేలాడుతున్న జేబు గడియారంలో చిన్న ముల్లు పన్నెండును సమీపిస్తోంది. సోమశేఖరం గారికి కాస్త ఆశ్చర్యం గూడా కలిగింది తన కెప్పుడూ పడుకున్న అరగంట సేపటికే బాగా నిద్ర పట్టేది. అలాంటిది ఈ రోజు కన్ను పొడుచుకున్నా కునుకు రావడం లేదు సామాన్యంగా నిద్ర పట్టక పోవడానికి కారణం అశాంతి అశాంతికి కారణం అసంతృప్తి అసంతృప్తి ఎందుకు కలుగుతుంది? మానని పుండ్ల లాంటి తీరని కోరికలు మనసును బాధించడం వల్ల! ఐతే మనిషి ఎంత త్వరగా నిద్ర పోగలడో, ఎంత గాఢంగా నిద్ర పోగలడో అంతగా అతడి మనసు చీకు చింతల నుండి విముక్తమై ఉంటుం దన్నమాట! ఈ 'థియరీ' ప్రకారం యిప్పుడు గురుమూర్తి గాఢంగా నిద్ర పోతుండాలి

విచిత్రమైన కోరికే మరి! తమ సిద్ధాంతంలోని నిజానిజాలను అప్పటి కప్పుడే తేల్చుకోవా లనుకున్నారు సోమశేఖరంగారు లేచి బయటికి వచ్చారు ఇటూ అటూ గదుల వరుస మధ్యలో చీకట్లు ముసలుతున్నదారి ... మెల్లగా నడచి సందు చివరిదాకా వెళ్లి కిటికీ దగ్గర నిల్చుని 'గురుమూర్తీ, గురుమూర్తీ' అంటూ సోమశేఖరంగారు మిత్రుణ్ణి రెండు సార్లు పలకరించారు

నిశ్శబ్దంలో తమ పిలుపులు తప్పితే మరొక అలికిడి వినిపించిందిగాదు.

తలుపుపైన చేయి వేశారు రెక్క తలుపు సవ్వడి లేకుండా లోపలికి తెరుచుకుంది గదిలో ప్రవేశించి సోమశేఖరంగారు లైటు వేశారు

మంచంపైన, దోమతెర లోపల నిశ్చలంగా నిద్రపోతున్నాడు గురుమూర్తి

తెర దగ్గరికి వెళ్లి సోమశేఖరంగారు ఒకటి రెండు సార్లు బిగ్గరగా పిలిచి చుచారు ఆ క్షణాన ఆయన చేస్తున్న పని ఆయనకే అసమంజసంగాను, హాస్యాస్పదంగానూ భాసించింది చింతలు లేకపోవడం వల్ల నైతే నేమి, ఎడతెగని ప్రయాణాల బడలిక వల్ల నైతేనేమి గురుమూర్తి ఒళ్ళు తెలియకుండా నిద్ర పోతున్నాడు తన సిద్ధాంతం మాట దేవు డెరుగు! ఇక్కడనుంచీ వెళ్లిపోవడం మంచిది

వెనుదిరిగి ద్వారం దగ్గిరికి వస్తుండగా టేబిలుపైన ఓ కవరు కనిపించింది.

పైన తమ చిరునామా కనిపించడంతో ఆయన అప్రయత్నంగా కవరు చేతికి తీసుకుని, అందులో నుంచీ జాబును పైకి తీశారు

నాలుగు మడుపులుగా మడిచి పెట్టిన కాగితాన్ని విప్పేసరికి 'ప్రియమైన సోమశేఖరం!' అంటూ జాబు ప్రారంభమై పోయింది

సోమశేఖరంగారు ఒకసారి పడుకున్న గురుమూర్తి వైపు చూచారు. ఒకసారి చేతిలోని కాగితాన్ని చూచారు ఆ తరువాత విస్మయంతో చదువుకు పోసాగారు

"ఇది జాబు గూడా గాదు సంజాయిషి ఈ సంజాయిషీ ఎందుకో నీ కీ పాటికే తెలిసి ఉంటుంది లేదా మరికొంత సేపటికి తెలుస్తుంది

జాబనుకో, సంజాయిషి అనుకో, మొత్తంపైన దీన్ని నీ కొక రహస్యం తెల్పడాని కోసం ఉద్దేశిస్తున్నాను ఒక జీవిత కాలమంతా వ్యయించి తెలుసుకున్న రహస్యం—కళ్లెం వదలిపెట్టడంలో ఆనందం లేదు కళ్లెం బిగబట్టడంలోనే ఆనందం ఉంది ఇదే నేను తెలుసుకున్న రహస్యం

ఈరోజు సాయంత్రం పార్కులో నే నీ రహస్యాన్ని చెప్పివుండవలసింది కానీ నాలోని దురభిమానం చెప్పనిచ్చింది గాదు.

ఒక చిన్న ఉదాహరణ చెబుతాను—భోజనానంతరం తాంబూలం వమలడంలో లోకంలో పరిపాటి నే నొకప్పు డదే పనిగా నమిలేవాణ్ణి కానీ అందులో ప్రత్యేక తేమిటంటే నేను తడవ తడవకూ సున్నపు మోతాదు ఎక్కువ చేస్తూ వచ్చాను అందువల్ల ఏమైందో తెలుసా సోమశేఖరం? కొంత కాలానికి సున్నం నాలుకపైన పని చేయడం మానేసింది ఎంత సున్నం వేసినా తాంబూలం ఎరుపెక్కేది గాదు అమాంతంగా ఓ వెలగకాయంత సున్నం తినేయవచ్చు ననిపించేది. పోగా అంతటితో నాలుకకు మైమూరు

పోకు, కారాబూందీ, కాకరకాయా అన్నీ ఒక్కలాగే రుచించేవి. తాంబూలంలో సున్నాని కున్నట్టే ఈ ప్రపంచంలో మానవుడి స్వేచ్ఛకు గూడా ఓ హద్దుంది ఆ హద్దు దాటిన స్వేచ్ఛ నిరుపయోగమే గాదు, అనారోగ్యకరం కూడా! సాధారణంగా ప్రతి మానవుడికీ ఆనందాన్ని సమకూర్చే వినోద ప్రదర్శనాలు, విలాస యాత్రలు, యాత్రాస్థల సందర్శనాలు, నాకు లేశమాత్రమైనా ఆహ్లాదాన్ని చేకూర్చలేక పోయాయి. రోజులు గడవనూ గడవనూ ఎంతవాన కురిసినా నీరు నిలువని యిసుక పర్రలా నాజీవితంబీడువడిపోతూవచ్చింది

ఆశ్చర్యంగా ఉందా సోమశేఖరం, అయితే మరి కొంచెం విశదీకరిస్తాను

నీకు తెలిసిన విషయమే ఆకలైతే అన్నం తినడం వేరు ఆకలైనా కాకపోయినా జిహ్వాలోలుసత్వానికి పరితర్పణగా అయిన ఖాద్య పదార్థాలన్నీ మెసవడం వేరు మొదటిది ఆరోగ్యానికి దోహదకరం రెండోది విధ్వంసకరం. సంసారంలో ఉన్న పరిమితమైన స్వేచ్ఛకు, సంసారానికి బయట లభ్యమయ్యే విశృంఖలమైన స్వేచ్ఛకూ ఉన్న విభేదం యిదే! తిండి మానేసి, చిరుతిండ్లకు అలవాటుపడి తిన్నదంతా వమనం చేసుకునే అజీర్ణ రోగిలా కాలక్రమాన నేను ప్రపంచంలోని ఏ సుఖాన్నీ ఆస్వాదించలేక పోయాను కోరికైతే కొండంత ఉండేది. డబ్బు కూడా సమస్య గాదు. కానీ చిల్లులు పడి నీళ్ళు లోపలికొస్తూన్న పడవను చుక్కాని, తెరచాప ఏం రక్షించ గలుగుతాయి ?

మరొక ముఖ్య విషయం చెప్పాలి సోమశేఖరం! ఎక్కడెక్కడ తిరిగినప్పటికీ గువ్వ కూడా సాయంత్ర మయ్యేసరికి తన గూడు చేరుకుంటుంది ఆ గూడే లేకపోతే గాలివానలో తన గతి అధోగతే నన్న విషయం దానికి బాగా తెలుసు గువ్వమాటేమిటి, గొప్ప గొప్ప గ్రహాలే నియమబద్ధంగా తిరుగుతున్నాయి మానవుడు ఏర్పరచుకున్న నియమానికి మరొక పేరే సంసారం తెలియమివల్ల ఆ నియమానికి లోబడి ఉండడం ఒక బాదర బందీగా భావించాను తెలిసి వచ్చేసరికి అంతా నా చేయి దాటిపోయింది అశాంతి చిమ్మచీకటిలో, నల్లటి కొండల మధ్య దారిగానని పథికునికి గలిగే అశాంతి ఎలాంటిది ? అలాటి అశాంతిలో అలమటించి పోయాను

తెలిసిందా సోమశేఖరం! ఆ అశాంతికి ఫలితమే నా యీ బాహ్య స్వరూపం చూశావు గదూ! ప్రొద్దు పడమటికి వాలి వాలక మునుపే జరాభారంతో వింటిదబ్బలా వంగిపోయాను భూమిలోపల వేళ్ళు శిథిలమై పోయి చిటారుకొమ్మ నుంచీ మొదలుపెట్టి ఎండిపోసాగిన చెట్టులా చివికి పోయాను వ్యాధుల పేరు చెప్పదలచుకో సోమశేఖరం! చెబితే నువ్వు భయపడవచ్చు అందుకనే సూచించాను.

ఇటీవల ఓడాక్టరుగారిని కలుసుకున్నానని చెప్పాను గదూ! ఆయన ఎవరోగానీ నిజాన్ని నిక్కచ్చిగా తేల్చి చెప్పేశాడు. ఒక వూపిరితిత్తి చెడిపోయింది రెండోదాన్ని గూడా బాగుచేసే స్థితి దాటిపోయింది పరీక్షించి చూచిన తర్వాత డాక్టరుగారు ఒక క్షణంపాటు తనను తానే మరిచిపోయి యింత ఆలస్యంగా తన దగ్గరికి రావడం కంటే, నేరుగా 'మరొక చోటికి' వెళ్లడం అతనికీ, నాకూ గూడా శ్రేయస్కర మనేశాడు.

నే నిప్పుడు ఆ 'మరొక చోటుకే' పయనం కడుతున్నాను సోమశేఖరం! కానీ ఆత్మాభిమానం దొడ్డది. జీవం లేనిదే అవుగాక, నా యీ భౌతిక కాయాన్ని దిక్కులేని పీనుగగా చేయడం నా కిష్టం లేకపోయింది. నీలాంటి మిత్రుడికి లేనిపోని బాదరబందీ కలిగిస్తున్నందుకు చేతులు జోడించి క్షమించమని కోరడంకన్నా నేను చేయగలిగిం దేముంది సోమశేఖరం! ఐనా అనాథ ప్రేత సంస్కారం వూరికే పోదు. కోటి యజ్ఞాల ఫలం లభిస్తుంది ”

కంపిస్తున్న చేతివ్రేళ్ళ మధ్య నుంచీ జాబు క్రిందికి జారిపోయింది. సోమశేఖరంగారు 'గురుమూర్తీ, గురుమూర్తీ' అని విలపిస్తూ మంచం దగ్గరికి పరుగెత్తి దోమతెర తొలగించారు అక్కడ గురుమూర్తి భౌతిక కాయం చల్లగా కట్టెలా పడిఉంది!

లల్లూరాం వారికి ధన్యవాదాలు...

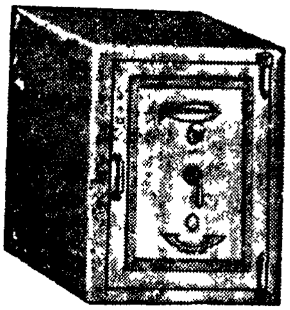

ది 16-12-57 న మా కారుమూరు (రేపల్లె తాలూకా) గ్రామములో జరిగిన అగ్నిప్రమాదంలో చాల ఇండ్లతోపాటు మా యిల్లూ పూర్తిగా కాలిపోయింది. మా నగలు, డాక్యుమెంటులు, కరెన్సీలు అన్నికూడా మేము 1953 లో కొన్న **లల్లూరాంవారి** ఇనుపపెట్టెలో ఉండిపోయినవి. అవన్నీ ధ్వంసమై ఉంటాయని భయపడ్డాం. కాని చివరకు పెట్టె తెరచి చూడగా అంతా చెక్కుచెదరకుండా మాకు దక్కాయి. లల్లూరాంవారికి మా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు తెలుపుకుంటున్నాను.

—ముత్తునేని వెంకటేశ్వరరావు, **10-9-58.**

వేలాది రూపాయిల విలువగల మీ నగలు, డాక్యుమెంట్లు వగైరాలన్నిటికీ

లల్లూరాం కంపెనీవారి ఇనుపపెట్టెలు అన్నిరకముల రక్షణ, భద్రత నివ్వగలవని రుజువైంది.

మీ అవసరాలకు: లల్లూరాం అండ్ కో.,

కొత్తపేట, విజయవాడ - **1.** ఫోను: **584**

షోరూం: సెంట్రల్ బ్యాంకి ఎదుట; రంగయ్యప్పారావు వీధి, విజయవాడ-1., బ్రాంచి **2/156**, బ్రాడ్వే, మద్రాసు-1.

NVKR's